

Starea profesiei de avocat

*Interviu acordat revistei Foaia Avocatului de către Președintele U.N.B.R.,
av. dr. Gheorghe Florea*

Î: Domnule Președinte, ați avut amabilitatea de a vă lasă interviuat și de a răspunde unor întrebări ce privesc profesia de avocat, prezentul și viitorul acestei profesii.

Dacă ar fi să surprindeți starea profesiei AZI, ce ne-ați spune?

R: Evidențele oficiale ale Uniunii Naționale a Barourilor din România înregistrează 23.332 avocați cu drept de exercitare a profesiei, 2.417 avocați suspendați din exercițiul profesiei la cerere. Sunt înscriși în barouri 1.288 avocați stagiați.

Datele numerice se raportează la data de 01.03.2014 și sunt centralizate din datele statistice comunicate de Barouri, pentru Congresul avocaților 2014.

Numeric, raportat la populația românească, ori la numărul judecătorilor, prin comparație cu situația din celelalte state europene, profesia de avocat din România are o compunere relativ mare.

Normele legale care reglementează gruparea membrilor profesiei în organizații profesionale, cele referitoare la accesul în profesie și cele care vizează formarea profesională inițială și educația continuă a avocaților, corespund exigențelor și standardelor din statele europene. Nu există monopol de reprezentare cu excepția materiilor și domeniilor apreciate de legiuitor ca fiind „tehnice”, iar reglementările deontologice, standardele de calitate pentru serviciile prestate, implicarea avocaților în servicii profesionale integrate pentru consultarea juridică a celor interesați în promovarea și aplicarea metodelor alternative de soluționare a litigiilor, în asigurarea asistenței judiciare sunt la nivelul standardelor europene în domeniu.

Profesia s-a maturizat.

Activitatea avocaților s-a diversificat.

Numeroși avocați practică „consultanța juridică”, adesea sub forma unor relații de continuitate cu clienții. Mass-media au numit această activitate drept activitatea „avocaților de consultanță”. Activitatea „tradițională” a avocaților – asistența și reprezentarea în litigii – cu impact decisiv asupra calității procedurilor și a deciziilor judecătorești a devenit tot mai complexă. Avocații dispun de instrumente juridice cuprinse în noile Coduri sau în legile speciale pentru a iniția sau a accelera proceduri judiciare, au monopolul legal al apărării în cauzele penale cu privire la exercitarea acțiunii penale și în situațiile ce implică reprezentare judiciară cu pronunțat caracter tehnic (în materie civilă), au dreptul de consiliere juridică ce poate fi exercitat concomitent și în paralel, fără a se exclude, cu dreptul de reprezentare în proceduri judiciare, a aceluiași client, pot fi mediatori și arbitri, se pot implica în proceduri participative extrajudiciare (consilieri, negocieri, tratative etc.), asigură asistența judiciară în condițiile legii.

Treptat, numărul mare de avocați, evoluția economiei și a politicilor legislative – adeseori „partizane” ale altor profesii juridice – au determinat depersonalizarea contactului avocat-client, reducerea interacțiunii avocat-barou (și oricare altă structură instituțională legal organizată), munca în echipe complexe de avocați și specialiști în alte domenii (de la evaluare la

specialiști în audit, topografi etc.), munca în echipe de avocați organizate în teritoriu. Tot mai des, în numele „modernizării” profesiei, după modele „eficiente”, relația directă avocat-client pentru fiecare prestație profesională în parte este înlocuită cu consultanța pe proiecte, pe etape, pe perioade mai mari de timp, iar în litigii cu numeroase părți, adesea se constată că este insuficient și neproductiv ca avocatul să nu aibă alt rol decât acela de a identifica și a aplica soluțiile cele mai adecvate bazate pe știința legilor.

Pe de altă parte, hiperinflația normativă, tehnicizarea activității în general, legăturile intense ale economiei românești cu economiile altor state au impus specializarea avocaților.

Au apărut avocați calificați în domenii „de nișă” ale dreptului (dreptul internetului, dreptul sportului, dreptul mass-media etc.), ori avocați care au clientela constantă și suficientă numai din anumite ramuri de drept: drept fiscal, dreptul concurenței, protecția consumatorului, proprietate intelectuală etc.

Realitatea profesiei demonstrează cu puterea faptelor că există structuri organizatorice și manageriale puternice la nivelul unor forme de exercitare a profesiei al căror număr este în creștere, dar și o clientelă tot mai restrânsă, din ce în ce mai pauperă, pentru numeroși avocați, în condițiile în care oferta de servicii profesionale avocațiale descrește, iar o mare majoritate a avocaților nu au venituri stabile și suficiente. Noile Coduri și legislația conexă acestora – concepute de comisii tehnice din care au făcut parte numeroși avocați (majoritatea în ceea ce privește Noul Cod Civil) – nu au fost și nu sunt generoase în ce privește aria profesională tradițională a avocatului.

În condițiile în care persistă încă dilema „este avocatura o afacere?”, profesia de avocat este astăzi marcată de forța „cutumei” care permite încălcarea legii și tolerează exercitarea unor activități profesionale ce țin de monopolul legal rezervat avocatului de către persoane care nu dețin „titlul legal” de avocat, apropierea „specializării” prin promovare *de facto*, de insuficiența infrastructurii în a cărei dezvoltare statul refuză să se implice (acceptarea onorariilor minimale, reducerea TVA în cauze de familie, de muncă, ori eliminarea acestuia în cauze penale etc.).

În general, reprezentarea socială care pune în centru „avocatul-mijlocitor” persistă. Avocatul-inovator, care responsabil propune soluții și le aplică cu eficiență în interesul clientului, pentru lege și justiție, își face locul în profesie greu, dar sigur.

Descoperirea de către cei îndrituiți cu investigarea faptelor de corupție de fapte săvârșite și de avocați, mai ales în domeniul corupției în justiție, cu impact „spectaculos” pentru presă și public, apte să altereze încrederea în avocați, atârnă greu în menținerea și restabilirea, când este cazul, a încrederii în avocat.

Î: Credeți că în avocatură putem vorbi de „timpuri” ale profesiei? Ori mai bune, ori mai rele?

R: Există perioade în care profesia are mai multă independență bazată pe realizări economice care permit avocatului un confort suficient pentru exercitarea dreptului la existență profesională, bază a dreptului de a încasa onorarii.

De regulă este vorba de perioadele în care economia funcționează normal, iar respectul pentru lege stăpânește mentalul colectiv.

Sunt convins că avocatura română va avea parte de astfel de „timpuri”!

3. Cum evoluează profesia de avocat? Care este proiecția ei în viitor?

În linii mari, evoluția profesiei de avocat în România urmează evoluția profesiei de avocat europene!

Inerția profesională, incompatibilă cu un mediu de afaceri în evoluție, nu face față clienților care au devenit mai atenți și mai exigenți. Clientela are nevoie de soluții!

Viitorul profesiei aparține celor dispuși la efort intelectual suplimentar, care înțeleg profund domeniul în care se aplică legea, care refuză standardizarea și revin, în forță, la starea adevărată a avocatului – aceea de furnizor de servicii profesionale personalizate *intuitu personae*, în ambele direcții: avocat-client, client-avocat.

Avocatul nu este și nu poate fi un simplu „profesionist”, în sensul clasic de „comerciant”, chiar dacă sub aspectul managementului și al concurenței creează și gestionează „o afacere”! Maniera în care clientul este informat (corect și complet), garantarea secretului profesional și evitarea conflictului de interese, lupta fiecărui avocat împotriva concurenței profesionale neloiale, aptitudinea de a integra serviciul avocațial în servicii profesionale integrate – iată câteva din „cheile viitorului profesiei.

Sub toate aceste aspecte, da, avocatura este „sub vreme”!

4. Reforma sistemului judiciar din România a presupus măsuri instituționale la elaborarea cărora a fost implicat, mai mult sau mai puțin și Corpul profesional al avocaților.

Prezența și implicarea avocaților în acest demers constituie o realitate mulțumitoare?

Realitățile „mulțumitoare” ale „reforme” sistemului judiciar s-au dezvăluit sau se vor verifica în timp.

Există și în ceea ce privește percepția efectului reformei instituționale și a modului în care profesiile juridice s-au implicat și se implică în schimbări două tabere: cei pro și cei contra! Lucrul este firesc într-o lume în care totul este împărțit. Dezorientarea și manipularea informațiilor sub acest aspect nu permite o abordare neutră cu privire la acest subiect, important pentru promovarea unor practici de elaborare a legislației conforme cu o nouă legiferare, prezumată a reflecta progresul, pe termen scurt și pe termen lung. Este timp pentru evaluări!

De puține ori, majoritatea celor implicați într-o astfel de activitate și-au afirmat public și au recunoscut - în perioada în care s-au elaborat Noile Coduri și ulterior, pe perioada adoptării lor de către Parlament, ori când s-a pus problema desfășurării unor Conferințe pentru cunoașterea și înțelegerea noii filozofii a legislației adoptate - apartenența la Corpul profesional al avocaților. În majoritatea cazurilor s-a vorbit și se vorbește de „colective de cadre didactice universitare” sau reprezentanți ai altor profesii juridice!

Măsura în care, în Comisiile special create de Parlament pentru dezbaterea și adoptarea Noilor Coduri, membrii puterii legiuitoare au „adaptat”, au modificat sau au introdus reglementari care țin de domeniul „politicilor legislative” de moment sau de interesele grupurilor profesionale

din rândul cărora au provenit parlamentarii, ori care au beneficiat de un „lobby” permis de cei îndrituiți este cunoscută din lectura dezbaterilor parlamentare.

S-a dovedit că nu este totdeauna benefică implicarea în opera legislativă exclusiv a teoreticianului, ori a practicianului! Legiferarea are reguli proprii și implică expertiza specialistului în legistică, dar și respectarea specialistului implicat în soluții de domeniu.

Modificarea Codurilor înainte sau în preajma intrării lor în vigoare este elocventă.

5. Vă rugăm să ne spuneți dacă și în ce măsură Corpul profesional al avocaților contribuie la realizarea unor obiective de interes public?

Toată activitatea avocatului este subordonată interesului public: asigurarea securității juridice prin acces la drept și asigurarea securității judiciare.

Avocații fac parte dintr-o realitate instituțională care are la bază consacrarea și respectarea rolului avocatului într-o societate democratică bazată pe statul de drept.

Interesul public al apărării statului de drept de către avocați independenți nu poate fi negat. Este esențial însă ca independența avocatului să fie garantată de lege și respectată de justiție, prima chemată să asigure independența avocatului, profesionist care înțelege și este menit să apere rosturile justiției.

Avocatul trebuie să se implice în lupta pentru statul de drept. Cultura de bază a avocatului, formată prin studiul legilor și consolidată prin pregătire, impune constante indispensabile societăților democratice: 1. garantarea prin avocat a drepturilor și libertăților fundamentale; 2. susținerea statului de drept.

Avocatul nu are în față numai spețe, conturi bancare, cifre de afaceri. El are totdeauna „în grijă” oameni și entități care reclamă dreptul de a trăi și funcționa pe bază de lege!

6. Activitatea profesională a avocatului, bazată în primul rând pe competență, a generat nevoia de revizuire a cadrului de formare a avocaților, compatibil cu "spațiul" viitorului.

În momentul de față, care sunt strategiile în domeniul formării în profesia de avocat? Politicile profesionale țin pasul cu modificările legislative?

În bună măsură educația avocaților ține pasul cu noul. Efortul individual este încă decisiv. Formarea profesională inițială în interiorul Corpului profesional, prin experiență directă și mentorat – de tradiție în România – se dovedește încă suficientă.

Viața a demonstrat că forța economică a structurilor profesionale de tip asociativ susține corespunzător formarea continuă a avocaților în cadrul entităților profesionale, interesate în menținerea și dezvoltarea competenței.

Acolo unde se cultivă corect cultura organizațională a profesiei, Baroul convinge, iar prin efort comun, profesia ține pasul cu viața, deși este vitregită prin dezinteresul Statului față de nevoia de apărare calificată competentă.

7. Care este impactul modificărilor legislative aduse de Noile Coduri asupra profesiei de avocat?

În general, tehnicizarea excesivă a reglementărilor sporește și va spori nevoia de avocat atât în activități de consultanță juridică cât și în litigii. Impactul instituțional asupra reglementărilor ce țin de organizarea și exercitarea profesiei reclamă adaptarea legislației profesionale.

Noile Coduri impun și creează avantajul de a rămâne mereu tânăr prin aprofundarea noilor Coduri. O astfel de realitate conferă profesiei vitalitate și prospețime!

8. Schimbările în managementul profesiei de avocat sunt de domeniul evidenței: cineva spunea că „s-a înlocuit clasicul cu noul, iar noul tinde să devină deja clasic”.

În opinia dumneavoastră, există sau ar trebui să existe o constantă care să străbată „tunelul timpului” în evoluția profesiei de avocat?

La nivelul managementului formelor de exercitare a profesiei schimbările sunt de domeniul evidenței, iar progresul este permanent. Esențial este să nu se trădeze rostul avocatului, acela de a nu se uita că nu suntem avocați pentru noi ci pentru cei care au nevoie de avocat.

Interesul general al profesiei nu poate estompa interesul profesional care suprapune întotdeauna interesul personal al clientului, legii! Avocatul este asociat „justiției”, este perceput și va fi totdeauna tratat ca un „om al justiției”, nu ca un simplu comerciant.

A trecut vremea când o înșiruire de nume profesionale consacrate au reușit să edifice o profesie care, instituțional, se compară cu profesia din toate statele europene. Într-o profesie legal organizată *brandul profesiei de avocat* se menține și se dezvoltă numai dacă decidenții instituționali cred și stăruie în dezvoltarea profesiei, proporțional cu potențialul real al acesteia, fără a se atenta la valorile legale ale profesiei.

Este vremea managementului instituțional dedicat binelui general, deoarece profesia are nevoie încă de promovare și comunicare.

Un astfel de management va izbuti să îmbunătățească *brandul Corpului profesional al avocaților români* prin politici profesionale inteligente, prudente, care cultivă tradiție și nu resping progresul și care, la timp, distinge între „ce face servicii” și „ce face deservicii” profesiei, mai ales din interiorul ei.

*

* *

Vă mulțumesc pentru prilejul de a „dialoga” cu avocați care se disting în primul rând prin forța cu care mențin cultura apartenenței la Corpul profesional, lucru greu de făcut într-o lume în care mulți propovăduiesc, cu tot dinadinsul, dereglementarea profesiei.

Interviu realizat de av. dr. Doina Gherman